

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องบทบาททางสังคมด้านศาสนาและวัฒนธรรมจีนของมูลนิธิปอเต็กตึ๊ง พ.ศ. 2543 - 2557 มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยคือ 1) เพื่อศึกษาพิธีกรรมที่สำคัญตามเทศกาลจีนของมูลนิธิปอเต็กตึ๊ง 2) เพื่อวิเคราะห์บทบาททางสังคมด้านศาสนาและวัฒนธรรมจีนของมูลนิธิปอเต็กตึ๊ง งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลเบื้องต้นจากผู้เกี่ยวข้องในพิธีกรรมและผู้เข้าร่วมงานพิธีกรรมโดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจำนวน 36 คน การสัมภาษณ์ปลายเปิดในเชิงลึก รวมทั้งการสังเกตการณ์ ร่วมกับการศึกษาข้อมูลเอกสารและเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ ดังสรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

1. พิธีกรรมที่สำคัญตามเทศกาลจีนของมูลนิธิปอเต็กตึ๊ง

ประเพณีตามเทศกาลจีนที่มูลนิธิปอเต็กตึ๊งถือปฏิบัติกันมาช้านานนั้น สามารถเห็นได้ใน 3 เทศกาลสำคัญ คือ เทศกาลตรุษจีนเทศกาลทิ้งกระจาดและเทศกาลกินเจ ซึ่งสะท้อนถึงคติความเชื่อ 3 หลักการที่สำคัญที่รวมกันเป็นหนึ่งเดียวคือชานเจี้ยวคือ พุทธศาสนamahayan ลัทธิเต๋าและลัทธิขงจื้อ สาเหตุของการจัดตั้งมูลนิธิปอเต็กตึ๊งนั้นมาจากสมณบุคคฺลในพุทธศาสนาMahayanที่อยู่ทางตอนใต้ของจีนคือไต้ฮงภิกษุที่ต่อมาเรียกกันในภาษาพูดแบบผสมผสานวัฒนธรรมไทย-จีนว่า หลวงปู่ไต้ฮง กล่าวได้ว่าหลวงปู่ไต้ฮงเป็นตัวอย่างของพุทธสาวกแห่งสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าโดยตรง นอกจากนี้ผู้วิจัยได้พบแนวคิดพุทธมหายานจากต้นเหตุของประเพณี ทั้งกระจาด การกินเจ ส่วนลัทธิเต๋า หลักการสำคัญของลัทธิเต๋า คือการใช้ชีวิตเรียบง่ายกลมกลืนกับธรรมชาติและให้ความสำคัญกับหลักสมดุลในโลก นั่นคือทุกอย่างในโลกย่อมมีสิ่งตรงกันข้าม เช่น มีขาว มีดำ มีนรก มีสวรรค์ มีคนตาย (วิญญาณ) มีคนเป็น พบความคิดเกี่ยวกับเต๋า ในประเพณีทิ้งกระจาด และการกินเจอย่างชัดเจน ส่วนในประเพณีตรุษจีนพบอย่างแฝงเร้นจากกิจกรรมการทำความสะอาดบ้านที่ไม่สะอาดในปีก่อนให้สะอาดในปีใหม่ที่มาถึง การทำงานหนักตลอดทั้งปี และพักผ่อนเที่ยวเตร่อย่างเต็มที่ สำหรับลัทธิขงจื้อ คำสอนสำคัญของขงจื้อคือ การยึดมั่นในจารีตประเพณีดั้งเดิม เช่น การเซ่นไหว้บรรพบุรุษและยึดมั่นในคุณธรรม เทศกาลตรุษจีนเป็นเทศกาลที่นำเอาแนวคิดคำสอนของขงจื้อมาปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมเด่นชัดที่สุด นอกจากนี้ผู้วิจัยได้พบแนวคิดของขงจื้อเรื่องการยึดมั่นประเพณีพิธีกรรม ไม่ทอดทิ้งประเพณีดั้งเดิมจากประเทศจีนไม่ว่าจะเป็นประเพณีตรุษจีน ทั้งกระจาดการกินเจ

เทศกาลดังกล่าวสะท้อนความเป็นวัฒนธรรมจีนตั้งแต่ขั้นตอนพิธีกรรม เครื่องบูชา การจัดบริเวณพิธีและผู้ประกอบพิธีซึ่งเป็นพระภิกษุในพุทธศาสนาMahayanบทสวดหรือดนตรีประกอบการสวดมนต์เป็นคติทางพุทธมหายานเช่นกัน ตั้งแต่เทศกาลตรุษจีน เช่น การสวดพระกัณฑ์ การกินสาकुต้มน้ำตาลเป็นต้น เทศกาลทิ้งกระจาดซึ่งเป็นวัฒนธรรมการทำบุญให้ทานที่สะท้อนถึงการให้ความสำคัญแก่วิญญาณไร้ญาติและการแบ่งปันต่อผู้ยังมีชีวิตอยู่แต่ยากไร้ เทศกาลทิ้งกระจาดจึงมีเนื้อหาพิธีที่สอดคล้องกับจริยวัตรขององค์หลวงปู่ไต้ฮงโดยตรงและชัดเจนเนื้อหาของเทศกาลทั้ง

กระดาษจะมีสองความหมาย ความหมายแรกคือการทำบุญให้กับวิญญาณไร้ญาติ ความหมายที่สองคือการทำทานหรือแจกของให้กับผู้ที่ยังมีชีวิตแต่ยากจน เทศกาลทั้งกระดาษจึงเป็นเทศกาลที่ครบถ้วนทั้งการ “ทำบุญและให้ทาน” และชาวจีนเชื่อว่าการทั้งกระดาษสามารถทำให้เกิดความสมดุลระหว่างมนุษย์กับวิญญาณได้ ซึ่งสอดคล้องกับศาสนาเต๋าที่เน้นหยินหยางหรือการสร้างสมดุลในโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทศกาลกินเจ อันเป็นคตินิยมสำคัญของพุทธมหายานที่จะไม่บริโภคเนื้อสัตว์ คนจีนเชื่อว่าการกินเจคือการทำบุญทำทานให้แก่วิญญาณสัตว์ เชื่อกันว่าการกินเจนั้นให้ผลดีทางด้านจิตใจ เป็นพิธีกรรมที่ศักดิ์สิทธิ์ เสมือนกับได้โปรดสัตว์ ได้ช่วยชีวิตสรรพสัตว์ให้รอดตาย สอดคล้องกับหลักคำสอนของหลวงปู่ไต้ฮง ในเรื่องของความเมตตากรรม

2. บทบาททางสังคมด้านศาสนาและวัฒนธรรมจีนของมูลนิธิป่อเต็กตึ๊งที่มีต่อสังคมไทย

จากการทำงานทั้งภาคสนามและศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง กล่าวได้ว่า การจัดตั้งศาลเจ้าไต้ฮงกงเพื่อเป็นศูนย์กลางในการจัดพิธีกรรมตามความเชื่อของชาวไทยเชื้อสายจีน มูลนิธิป่อเต็กตึ๊งนอกจากมีประวัติศาสตร์ยาวนานแล้ว พิธีกรรมตามเทศกาลของชาวจีนที่มูลนิธิป่อเต็กตึ๊งจัดขึ้นนั้นยังมีบทบาทในด้านต่าง ๆ เป็นอย่างมากในสังคมไทย ผู้วิจัยสรุปบทบาททางสังคมด้านศาสนาและวัฒนธรรมจีนของมูลนิธิป่อเต็กตึ๊งดังต่อไปนี้

1) การสืบทอดวัฒนธรรมจีน กลุ่มชาวจีนนับเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีจำนวนมากที่สุดที่อพยพมาจากนอกประเทศและยังคงรักษาความเชื่อและประเพณีของตนไว้ได้อย่างมีเอกลักษณ์จีนแม้ว่าส่วนหนึ่งจะปรับตัวหรือถูกกลืนไปกับวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมในสังคมไทย แต่วัฒนธรรมจีนที่ปรากฏในมูลนิธิป่อเต็กตึ๊งยังได้รับการสืบทอดมาถึงปัจจุบันคือการเก็บศพไร้ญาติเนื่องจากมูลนิธิป่อเต็กตึ๊งมีรากฐานจากคณะเก็บศพไต้ฮงกงและดำเนินงานตามจริยวัตรของหลวงปู่ไต้ฮง “การเก็บศพ” เป็นหน้าที่ของมูลนิธิป่อเต็กตึ๊งตั้งแต่ช่วงแรก ๆ โดยมีมูลเหตุที่ว่าไต้ฮงกงเป็นพระภิกษุจีนในสมัยราชวงศ์ซ่ง (900 กว่าปี) มีจริยวัตรสำคัญในการเก็บศพไร้ญาติไปทำพิธีทางศาสนา “การเก็บศพ” เป็นวัฒนธรรมจีนที่สะท้อนถึงการทำดีสืบทอดจากกลุ่มจีนแต่จิวและได้ดำเนินงานถึงปัจจุบันในสังคมไทย

ส่วนพิธีกรรมที่สำคัญสามารถเห็นบทบาทได้ใน 3 เทศกาลคือ เทศกาลตรุษจีน เทศกาลทั้งกระดาษและเทศกาลกินเจ

ในพิธีตรุษจีนที่เห็นได้ชัดคือ การทำบุญ “พะแก่ง” การรับประทานสาकुตัมน์น้ำตาล การแลกขนมจันอับ การประทักษิณหลวงปู่ไต้ฮง การเคาะระฆัง ทั้งหมดนี้เป็นวัฒนธรรมจีนอย่างแท้จริงที่สืบทอดและปฏิบัติตลอดมา

ในเทศกาลทั้งกระดาษ มูลนิธิป่อเต็กตึ๊งเป็นมูลนิธิแห่งแรก ๆ ที่จัดงานทั้งกระดาษอย่างเป็นทางการและเป็นกิจจะลักษณะเพราะถือว่าเป็นประเพณีการทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่ดวงวิญญาณไร้ญาติและจะมีการแจกจ่ายข้าวของให้แก่ผู้ยากไร้ที่มีชีวิตอยู่เป็นงานบุญที่ยิ่งใหญ่ที่ปฏิบัติสืบทอดมาจากตำนานที่กล่าวถึงมูลเหตุตั้งแต่สมัยพุทธกาล

ในเทศกาลกินเจ เทศกาลกินเจถือเป็นอีกหนึ่งเทศกาลอันเก่าแก่ของชนชาวจีนที่มีการปฏิบัติสืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยบรรพการกินเจ ถือเป็นประเพณีสำคัญอย่างหนึ่งของคนจีน เทศกาลกินเจตรงกับวันที่ 1 เดือน 9 ถึงวันที่ 9 เดือน 9 ตามปฏิทินจีนพุทธบริษัทจีนจะไม่กินเนื้อสัตว์ในช่วงเวลาดังกล่าว หลังจากชาวจีนโพ้นทะเลอพยพเข้ามาในประเทศไทย วัฒนธรรมการถือศีลกินเจก็ถูกนำเข้ามาในประเทศไทยด้วยเช่นกัน สำหรับมูลนิธิป่อเต็กตึ๊งนั้นมีการจัดงานเทศกาลกินเจให้

ผู้ศรัทธามาเข้าร่วมถือศีลกินเจเช่นกัน เป็นการปฏิบัติตนตามแบบอย่างการฉันอาหารเจของหลวงปู่ไต้ฮงและบรรดาพุทธสาวกฝ่ายมหายาน

กิจกรรมตามเทศกาลสำคัญนี้ทำให้มูลนิธิป่อเต็กตึ้งได้สร้างโอกาสให้ชาวไทยมาเข้าร่วมพิธีกรรมและทำความรู้จักวัฒนธรรมจีน ซึ่งทำให้สังคมไทยมีสีสันทางวัฒนธรรมมากยิ่งขึ้น

2) การผสมผสานกับวัฒนธรรมไทย เมื่อประเพณีพิธีกรรมของชาวจีนเผยแพร่เข้าสู่ประเทศไทยในระยะแรก ๆ นั้น ยังมีความเป็น “วัฒนธรรมจีน” ค่อนข้างมาก ต่อมาเมื่อวันเวลาผ่านไป จึงเกิดการประสานให้กลมกลืนกับวัฒนธรรมไทยมากขึ้นที่เห็นชัดเจนเช่น การเขียนชื่อพะง่างที่มีภาษาไทยเข้าไปเกี่ยวข้อง เพื่อให้คนที่ไม่รู้ตัวหนังสือจีนได้เข้ามาร่วมกิจกรรมได้มากขึ้น

3) ความเชื่อ จริยวัตรที่งดงามของหลวงปู่ไต้ฮงเป็นที่ประจักษ์เลื่องลือสรรเสริญไปทั่วแผ่นดินชาวไทยเชื้อสายจีนหรือชาวไทยต่างก็พากันให้ความเคารพนับถือหลวงปู่ไต้ฮงอย่างสูง ผู้ที่เคารพเลื่อมใสพากันบำเพ็ญกุศลเพื่ออุทิศถวายแก่หลวงปู่ไต้ฮงที่มูลนิธิป่อเต็กตึ้งเป็นจำนวนมาก และเชื่อว่าการทำดีนั้นย่อมเกิดผลดีกลับมาให้กับตัวเองได้ ทำให้คนรู้สึกสบายใจและหมดความกังวลศาลเจ้าไต้ฮงกงมูลนิธิป่อเต็กตึ้งจึงเป็นที่พึ่งทางจิตใจไม่เพียงแต่สำหรับชาวจีนเท่านั้น แต่รวมทั้งชาวไทยเชื้อสายจีนและชาวไทยอีกด้วย

4) การรวมกลุ่ม การมีความคิดความเชื่อในสิ่งเดียวกัน ทำให้สมาชิกในกลุ่มนั้นมักจะไปเข้าร่วมพิธีกรรมต่าง ๆ ด้วยกัน ศาลเจ้าไต้ฮงกงเป็นสถานที่รวมกลุ่มชาวจีนโดยผ่านการจัดพิธีกรรมต่าง ๆ ตามเทศกาลจีนจนถึงปัจจุบันนี้ ไม่เพียงแต่มีแค่ชาวไทยเชื้อสายจีนเท่านั้นแต่ยังมีชาวไทยเข้าไปร่วมพิธีกรรมต่าง ๆ ด้วย ซึ่งสามารถสร้างความสามัคคีทางจิตใจให้คนในสังคมได้แม้เป็นช่วงระยะเวลาไม่นานนัก แต่ก็อาจส่งผลถึงความสามัคคีของสังคมขนาดใหญ่ได้ในเวลาต่อไป

5) กตัญญู พิธีกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในมูลนิธิป่อเต็กตึ้งจะมีผู้เข้ามาเช่นไหว้บรรพบุรุษเป็นจำนวนมาก ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าลูกหลานมีความกตัญญูต่อบรรพบุรุษอย่างชัดเจน สำหรับผู้ที่เข้าร่วมพิธีกรรมนั้นก็ได้อุปถัมภ์ความกตัญญูในใจเช่นกัน ซึ่งทำให้คนในสังคมรู้จักให้ความเคารพผู้ใหญ่ไปถึงบุญคุณของบรรพบุรุษ ซึ่งสามารถสร้างความสามัคคีกลมเกลียวให้กับครอบครัวได้ เพราะความกตัญญูย่อมส่งผลเป็นลูกโซ่ นั่นคือมีความเกี่ยวเนื่องกันโดยตลอด (ผู้น้อยต่อผู้ใหญ่ และผู้ใหญ่เมตตาต่อผู้น้อย)

6) เมตตา การทำบุญทั้งกระเจาจัดได้ว่าเป็นการทำทานอย่างใหญ่อย่างหนึ่งที่มีมากกว่าการให้ทั้งหลายเป็นการกระทำที่เรียกว่า “ทำบุญทำทาน” ให้เห็นถึงความสำคัญของความเมตตาที่มนุษย์แผ่ความเมตตาไปถึงดวงวิญญาณ และให้เห็นว่ามนุษย์เป็นสัตว์ประเสริฐที่ต้องพึ่งพาอาศัยกัน กลุ่มคนในสังคมควรรู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การทำทานนอกจากเป็นการแบ่งมิตรไมตรีให้กับผู้อื่นแล้ว ยังส่งผลให้จิตใจของผู้ให้มีความสุขและสงบงามเกิดผลแก่ทั้งสองฝ่ายด้วย

5.2 อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง บทบาททางสังคมด้านศาสนาและวัฒนธรรมจีนของมูลนิธิป่อเต็กตึ้ง พ.ศ. 2543 - 2557 อภิปรายผลการศึกษาค้นคว้าได้ดังนี้

1. พิธีกรรมที่สำคัญตามเทศกาลเงินของมูลนิธิป่อเต็กตึ๊ง

จากการศึกษาครั้งนี้พบว่าการจัดตั้งศาลเจ้าไต้ฮงกงขึ้นเกิดจากพระภิกษุไต้ฮง เพื่อเป็นศูนย์กลางในการจัดพิธีกรรมตามความเชื่อของชาวจีนและชาวไทยเชื้อสายจีนในประเทศไทยที่มีมายาวนาน จากกิจกรรมแรกในประเทศไทยคือการเก็บศพไร้ญาติในชื่อ “คณะเก็บศพไต้ฮงกง” อันก่อให้เกิดประโยชน์ด้านสาธารณสุขมูลฐานและพัฒนาต่อมาโดยรวมหลักการสำคัญทางศาสนาของชาวจีนในไทยที่เรียกว่าชานเจี้ยวสามารถเห็นได้ในเทศกาลที่สำคัญ 3 เทศกาล คือ เทศกาลตรุษจีน เทศกาลทิ้งกระจาด และเทศกาลกินเจผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับสมมุติฐานข้อที่ 1 พิธีกรรมที่สำคัญตามเทศกาลเงินของมูลนิธิป่อเต็กตึ๊งมีลักษณะการจัดพิธีตามวัฒนธรรมเงินอย่างชัดเจน ตามแนวคิดชานเจี้ยวคือรวมหลักการของศาสนาพุทธมหายาน ลัทธิเต๋าและลัทธิขงจื้อเข้าไว้ด้วยกัน เช่น ในเทศกาลตรุษจีน มีพิธีสวด “พะเก่ง” “พะเก่ง” เป็นเรื่องของนิกายพุทธมหายาน เป็นการสวดมนต์ให้พรแก่ญาติโยมที่มาจุดซื้อลงทะเลเบียนไว้เพื่อคุ้มครองให้อยู่เย็นเป็นสุข ตั้งแต่ต้นปีใหม่จีน และเพื่อขอพรนำความโชคดีมาให้ตลอดปี ในเทศกาลสารทจีนมีพิธีทิ้งกระจาด มีการทำบุญให้ทานตามธรรมเนียมของชาวพุทธนิกายมหายาน ซึ่งเชื่อว่าคนที่มีชีวิตอยู่สามารถทำบุญอุทิศส่วนกุศลไปให้กับวิญญาณไร้ญาติ ช่วยให้วิญญาณเหล่านั้นรอดพ้นจากความทุกข์ได้ในขณะเดียวกันก็มีการแบ่งปันจากคนมีไปสู่คนไม่มีตามแนวคิดหยินหยางของเต๋าส่วนในเทศกาลกินเจมีการถือศีลงดเว้นเนื้อสัตว์ซึ่งสอดคล้องกับลัทธิเต๋าเชื่อว่าทำให้เกิดความสมดุลระหว่างการกินเนื้อสัตว์และการงดบริโภคเนื้อสัตว์ ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดของกุลศิริ อรุณภาคย์ (2553 : 17) กล่าวว่า ศาลเจ้าเงินแม้จะมีที่มาจากความเชื่อของศาสนาเต๋าและความเชื่อท้องถิ่นก็ตาม แต่จากการศึกษาของนักวิชาการพบว่า ในความเป็นจริงแล้วยังมีการนำความเชื่อต่าง ๆ ทั้งลัทธิขงจื้อและพุทธศาสนานิกายมหายานเข้าผสมผสานไว้ด้วยกันอย่างกลมกลืน ซึ่งเป็นการผสมผสานที่เกิดขึ้นทั่วไปตั้งแต่ในเมืองจีนแล้ว เห็นได้อย่างชัดเจนตั้งแต่สมัยราชวงศ์หยวน (พ.ศ. 1814 - 1911) เป็นต้นมา โดยจะมีการสร้างศาลที่ผสมผสานความเชื่อทั้ง 3 เข้าด้วยกัน เรียกว่า “ชานเจี้ยวถ้ง” แปลว่า ศาลที่สร้างขึ้นจากคำสอนของ 3 ศาสนา ศาลลักษณะนี้สามารถพบเห็นได้ทั่วไปในเมืองไทย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จงจิต กล่อมสิงห์ (2546) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การรักษาเอกลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีนในเมืองเชียงใหม่ พบว่า กลไกและวิธีการที่คนจีนใช้ในการรักษาเอกลักษณ์ความเป็นจีนในพิธีกรรมรอบชีวิต ได้แก่ ครอบครัว โดยวิธีการอบรมสั่งสอน บอกล่าวณะนะ นำ ผู้อาวุโสทำตัวเป็นแบบอย่าง ผู้นำทางศาสนาเป็นผู้ถ่ายทอดความคิดความเชื่อในหลักคำสอนเครือญาติเป็นผู้ให้คำแนะนำและให้สมาชิกเรียนรู้จากการเข้าร่วมพิธี องค์กร และกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน ใช้วิธีการจัดกิจกรรมให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการรักษาเอกลักษณ์วัฒนธรรม ในภาพรวมเอกลักษณ์วัฒนธรรมของคนจีนบางส่วนมีการกลืนหายไปกับวัฒนธรรมใหญ่ แต่มีบางส่วนที่ยังคงเป็นแบบเดิมและบางส่วนได้มีความพยายามฟื้นฟูเอกลักษณ์ของคนจีนขึ้นมาใหม่ โดยใช้กลไกทางสังคม ทั้งทางตรงและทางอ้อมเพื่อรักษาเอกลักษณ์ที่บ่งบอกถึงความเป็นคนจีนไว้ต่อไป

2. บทบาททางสังคมด้านศาสนาและวัฒนธรรมเงินของมูลนิธิป่อเต็กตึ๊ง

จากการศึกษาพบว่า พิธีกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในมูลนิธิป่อเต็กตึ๊งแสดงให้เห็นถึงความมีตัวตนมีเอกลักษณ์ความเป็นจีน มูลนิธิป่อเต็กตึ๊งเป็นช่องทางที่ให้ชาวไทยเชื้อสายจีนหรือชาวไทยได้เข้ามาสัมผัสกับวัฒนธรรมจีนและเข้าร่วมพิธีกรรมต่าง ๆ มานานมาแล้วจากรุ่นสู่รุ่นทำให้เห็นบทบาทในการสืบทอดวัฒนธรรมจีน โดยเฉพาะเทศกาลที่สำคัญ 3 เทศกาล คือ เทศกาลตรุษจีน เทศกาลทิ้ง

กระจัด และเทศกาลกินเจ นอกจากนี้ยังพบว่าเมื่อกาลเวลาผ่านไป พิธีกรรมตามเทศกาลเหล่านี้ได้มีการปรับเปลี่ยนเพื่อให้สอดคล้องกลมกลืนไปกับวิถีชีวิตของชาวไทย กรณีการเพิ่มภาษาไทยในใบพะงั่งเพื่อให้เทศกาลตรุษจีนของมูลนิธิเป็นที่ยอมรับจากคนไทย เพื่อให้คนที่ไม่รู้หนังสือจีนได้เข้ามาร่วมงานได้มากขึ้น และช่วยเพิ่มสีสันให้สังคมไทยมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ยังพบว่า ศาลเจ้าไต้ฮงกง มูลนิธิป่อเต็กตึ๊งเป็นที่พึ่งทางจิตใจการสักการะบูชาหลวงปู่ไต้ฮงหรือการเข้าร่วมพิธีกรรมต่าง ๆ การทำบุญอุทิศส่วนกุศล ทำให้คนรู้สึกสบายใจและหมดความกังวล และพิธีกรรมเหล่านี้ทำให้คนมาชุมนุมกัน ซึ่งสามารถสร้างความสามัคคีทางด้านจิตใจของคนในสังคมได้ พิธีกรรมต่าง ๆ ตามเทศกาลจีนที่จัดขึ้นในมูลนิธิป่อเต็กตึ๊งทำให้คนในสังคมปัจจุบันนี้ได้เห็นถึงความสำคัญของความกตัญญูที่ลูกหลานมีต่อผู้อาวุโสสร้างความกลมเกลียวให้กับครอบครัวได้ ส่วนความเมตตา “ทำบุญทำทาน” เป็นการฝึกจิตใจให้รู้จักการแบ่งปันให้กับผู้ที่ยากไร้ ซึ่งไม่เพียงแต่ทำให้จิตใจสงบงามแต่ยังช่วยสังคมได้จริง ๆ ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับสมมุติฐานข้อที่ 2 บทบาททางสังคมด้านศาสนาและวัฒนธรรมจีนของมูลนิธิป่อเต็กตึ๊งมีบทบาทต่อทั้งชาวไทยและชาวไทยเชื้อสายจีน ในด้านวัฒนธรรมและประเพณี ลูกหลานชาวจีนได้สืบทอดวัฒนธรรมจีนจากรุ่นปู่ย่าตายาย ยังรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิมและปฏิบัติสืบทอดกันมา พิธีกรรมตามเทศกาลเหล่านี้ได้มีการปรับเปลี่ยนเพื่อให้สอดคล้องกลมกลืนไปกับวิถีไทย ในด้านวิถีชีวิต พิธีกรรมตามเทศกาลของมูลนิธิป่อเต็กตึ๊งได้สร้างโอกาสให้ประชาชนมาทำบุญและมาร่วมกันประกอบศาสนกิจร่วมด้วย และนับถือหลวงปู่ไต้ฮง ซึ่งเป็นแบบอย่างของผู้เสียสละและทำความดี จึงปฏิบัติตามจริยวัตรของหลวงปู่ไต้ฮง สิ่งเหล่านี้สามารถช่วยให้สังคมมั่นคงขึ้นและคนในสังคมสามัคคีกัน ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย (2552 : 252) ว่าประเทศไทยมีองค์กรการกุศลของชาวจีนมากมายองค์กรเหล่านี้ส่วนใหญ่มีที่มาจากการทำงานของศาลเจ้าท้องถิ่นหรือโรงเจ ศาลเจ้าโดยเริ่มจากศาลเจ้าประจำตระกูล ซึ่งนอกจากทำหน้าที่ต่าง ๆ ในวงศ์ตระกูลเครือญาติของตนเองแล้ว ต่อมาก็ได้ขยายไปสู่สังคมวงกว้างขึ้น ตามลักษณะการขยายเครือญาติที่กว้างขึ้น งานด้านหนึ่งของศาลเจ้าจึงหมายถึงการให้ความอบอุ่นสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ยากไร้ ซึ่งก็อาจจะเป็นสมาชิกในเครือญาติที่ประสบเคราะห์กรรม ภาระดังกล่าวปัจจุบันน่าจะตรงกับงานสังคมสงเคราะห์และสวัสดิการสังคมตามหลักสากลและสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรพรรณ เตียรักษ์กิจสกุล (2536) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง พัฒนาการบทบาทของสมาคมชาวจีนในกรุงเทพฯ ที่มีต่อคนไทยเชื้อสายจีน พ.ศ. 2485 – 2535 บทบาทของสมาคมจีนในช่วงก่อน พ.ศ. 2512 นั้น มักจะเน้นบทบาทการให้ความช่วยเหลือแก่เงินอพยพซึ่งอยู่ในภูมิภาคเดิมนั้น กลุ่มภาษาพูดอย่างเดียวกัน หรืออยู่ในแซ่ตระกูลเดียวกัน หลังจากนั้นเป็นต้นมา บทบาทของสมาคมชาวจีนมักจะมีการปรับตัวเปลี่ยนแปลงเพื่อให้สมาคมสามารถดำรงอยู่ได้ และสามารถดำรงเอกลักษณ์ความเป็นจีนได้อย่างต่อเนื่อง การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ก็คือ การดำเนินกิจกรรมบทบาททางสาธารณกุศล และการให้ความร่วมมือกับทางราชการ เป็นต้น

นอกจากนี้ เทศกาลทั้งกระเจาดียังทำให้เห็นบทบาททางสังคมของมูลนิธิอย่างเด่นชัดมูลนิธิป่อเต็กตึ๊งยังได้ทำหน้าที่ “ให้” แก่สาธารณชนด้วย มิใช่ “รับบริจาค” อย่างเดียวแต่สามารถตอบสนองความต้องการของสังคมไทยได้จากการ “ทำบุญทำทาน” เนื่องจากปัจจัยหรือปัญหาภายในของประเทศไทยเองที่ยังมีผู้ยากไร้จำนวนมาก ตามปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคมไทยคือ

“รวบกระจุกจนกระจาย” การแจกสิ่งของอาหารแห้งให้ผู้ยากไร้ แม้เป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ แต่ก็สามารถช่วยบรรเทาความทุกข์ยากให้คนได้จำนวนมาก

อีกสิ่งหนึ่งที่ทำให้เห็นว่ามูลนิธิปอเต็กตึ๊งมีบทบาทในสังคมคือเทศกาลตรุษจีนจากการให้คนมายืมเงินไปทำทุนค้าขายหรือทำมาหากิน เป็นการสอนให้ฝ่าฟันอุปสรรคไม่ท้อถอยหรือรอคอยโชคชะตาเท่านั้น เมื่อประสบความสำเร็จก็นำเงินมากกว่าที่ยืมไปมาคืนให้ในตรุษจีนปีหน้า

งานเทศกาลต่าง ๆ ของมูลนิธิปอเต็กตึ๊ง ไม่ว่าจะตรุษจีน ทั้งกระจาด และกินเจ ล้วนเป็นวาระสำคัญที่คนไทยเชื้อสายจีนมาประชุมกัน ผู้มีฐานะดีมาบริจาคเงินเพื่อให้ตนเองรู้สึกสบายใจ เพราะเงินบริจาค่นี้จะถูกนำไปช่วยเหลือผู้ที่ด้อยโอกาสกว่า เท่ากับเป็นการระดมทุนเพื่อสาธารณกุศล จึงกล่าวได้ว่า มูลนิธิปอเต็กตึ๊งมีบทบาททางศาสนา ในฐานะเป็นเจ้าของจัดพิธีกรรมตามเทศกาลต่าง ๆ จากความเคารพศรัทธาในองค์หลวงปู่โตสงฆ์ร่วมกัน นอกเหนือจากกิจกรรมบรรเทาสาธารณภัย

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิเคราะห์เรื่องบทบาททางสังคมด้านศาสนาและวัฒนธรรมจีนของมูลนิธิปอเต็กตึ๊ง พ.ศ. 2543 - 2557 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ควรศึกษาวรรณกรรมจีนที่ปรากฏในศาลเจ้าไต้ฮงกงผ่านงานจิตรกรรมและประติมากรรม
2. ควรศึกษาประเพณีทั้งกระจาดของมูลนิธิปอเต็กตึ๊งทั้งในแง่ของจุดเริ่มต้นและการเปลี่ยนแปลง
3. ควรศึกษาความเป็นไปได้ที่มูลนิธิปอเต็กตึ๊งจะขยายภารกิจด้านศาสนา ความเชื่อโดยการศึกษาวិเคราะห์กรณีพิธีเซ็งเม้ง

บรรณานุกรม

- กรรณิการ์ ต้นประเสริฐ. (2543) 90 ปีมูลนิธิปอเต็กตึ๊งบนเส้นทางประวัติศาสตร์สังคมไทย : ประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่า. กรุงเทพมหานคร : ด้านสุทธาการพิมพ์.
- _____ . (2545) ปอเต็กตึ๊งบนเส้นทางประวัติศาสตร์สังคมไทย. กรุงเทพมหานคร : มติชน.
- กฤษฎา พิณศรี และ ชรินทร์ตัน อิงพงษ์พันธ์. (2548) การปรับตัวของคนไทยเชื้อสายจีนภายใต้ วัฒนธรรมเขมรสุรินทร์. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม.
- กุลศิริ อรุณภาคย์. (2553) ศาลเจ้าศาลจีน. นนทบุรี : มิวเซียมเพรส.
- งามพิศ สัตย์สงวน. (2547) มานุษยวิทยากายภาพ : วิวัฒนาการทางกายภาพและวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จงจิต กล่อมสิงห์. (2546) การรักษาเอกลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีนในเมืองเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ) เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จ่านงค์ อติวัฒน์สิทธิ์. (2549) สังคมวิทยา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ณรงค์ เส็งประชา. (2530) มนุษย์กับสังคม. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- โจวเซี่ยวเทียน. (2555) เปิดตำนานเทศกาลจีน. กรุงเทพมหานคร : มติชน.
- ถ้วน สี่เชิง. (2540) บทบาทของชาวไทยเชื้อสายจีนต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในภูมิภาคตะวันตก : ศึกษากรณีจังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สาขาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง) สมุทรปราการ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- _____ . (2543) ความเป็นมาของวัดจีนและศาลเจ้าจีนในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : คณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา.
- ถาวร สิกขโกศล. (2554) แต่จิว : จีนกลุ่มน้อยที่ยิ่งใหญ่. กรุงเทพมหานคร : มติชน.
- นียบพรรณ (ผลวัฒนธรรม) วรรณศิริ. (2550) มานุษยวิทยาสังคมและวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร : เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- นิตยา (พลพิพัฒน์พงศ์) ชวี. (2542) วัฒนธรรมจีน. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- บุญยง เกศเทศ. (2551) วัฒนธรรมเผ่าพันธุ์มนุษย์. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ประสิทธิ์ ไชวโกลกุล. (2548) รายงานประจำปี 2547 มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ. สมุทรปราการ : กองแผนและพัฒนา สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
- ปรารธนา โกเมน. (2533) สมาคมชาวจีนในกรุงเทพฯ พ.ศ. 2440 - 2488. วิทยานิพนธ์ อม. (สาขาวิชาประวัติศาสตร์) กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรพรรณ จันทโรนานนท์. (2542) สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิ สารานุกรมวัฒนธรรมไทยธนาคารไทยพาณิชย์.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- พรพรรณ เตียรักษ์กิจสกุล. (2536) พัฒนาการบทบาทของสมาคมชาวจีนในกรุงเทพฯ ที่มีต่อคนไทยเชื้อสายจีน พ.ศ. 2485 - 2535. วิทยานิพนธ์ สม.ม. (สาขาวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา) กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ภูวดล ทรงประเสริฐ. (2547) จีนโพ้นทะเลสมัยใหม่. กรุงเทพมหานคร : แบรินด์เอจ.
- มูลนิธิป่อเต็กตึ้ง. (2556) “ประวัติมูลนิธิ” [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://pohtecktung.org> (10 เมษายน 2556)
- _____. (2554) “ประเพณีทิ้งกระจาดปี 2554” [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://pohtecktung.org> (10 เมษายน 2556)
- _____. (2556) “ประเพณีทิ้งกระจาด” [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://pohtecktung.org> (10 สิงหาคม 2556)
- วิมลรัตน์ ทวีสิทธิ์. (2546) การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ความเป็นจีนของชาวไทยเชื้อสายจีนในบริบทขององค์กรประชาสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์จีน : ศึกษากรณีองค์กรในจังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ มน.ม. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิลาสวงศ์ พงศะบุตร. (2548) จากฮวงโหสู่เจ้าพระยา. กรุงเทพมหานคร : อัมรินทร์พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- วิกิพีเดีย. (2556) “ไทยเชื้อสายจีน” [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B9%84%E0%B8%97%E0%B8%A2%E0%B9%80%E0%B8> (16 ตุลาคม 2556)
- วิเชียร ณ นคร. (2537) มรดกวัฒนธรรมทักษิณ. กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานครพรินต์ติ้งกรุ๊ป.
- ศักดิ์ชัย นิรัญทวี. (2545) การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- ศุภวรรณ ชวรัตน์วงศ์. (2540) บทบาทของชาวจีนในไทยตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนปลายถึงสมัยรัชกาลที่ ๓ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ พ.ศ. 2172-2394. วิทยานิพนธ์ อม.(สาขาวิชาประวัติศาสตร์) กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศุภรัตน์ เลิศพาณิชย์กุล. (2524) สมาคมลับอั้งยี่ในประเทศไทย พ.ศ. 2367 - 2453. วิทยานิพนธ์ อม. (สาขาวิชาอักษรศาสตร์) กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมาน โอภาสวงศ์. (2553) 1 ศตวรรษความดี 100 ปี มูลนิธิป่อเต็กตึ้ง ม.ป.ท. :ม.ป.พ.
- สุพัตรา สุภาพ. (2535) สังคมและวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย. (2548) วัฒนธรรมในสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2552) ความสัมพันธ์วัฒนธรรมไทย-จีน. สมุทรปราการ : โครงการสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- สุภางค์ จันทวานิช. (2539) รายงานการวิจัยเรื่องชาวจีนแต่จิวในประเทศไทย และในภูมิภาคอื่นๆ
ที่เฉาซัน:สมัยที่สองท่าเรือชานโถว (2403-2492 หรือ 1860-1949).
กรุงเทพมหานคร : สถาบันเอเชียศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภางค์ จันทวานิช และคณะ. (2549) สำเพ็ง : ประวัติศาสตร์ชุมชนชาวจีนในกรุงเทพฯ.
กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสฐียรโกเศศ. (2515) วัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร: อมรการพิมพ์
- เสี่ยวจิ่ว. (2554) ตัวตน คน “แต่จิว”. กรุงเทพมหานคร :มติชน
- หอการค้าไทย-จีน. (2556) “ชุมชนชาวจีนในประเทศไทย” [ออนไลน์] แหล่งที่มา :
<http://www.thaicc.org/th/culture/culture/417-2010-09-20-06-31-43.html>
(17 เมษายน 2556)
- อมรา พงศาพิชญ์. (2521) สังคมและวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- _____. (2537) วัฒนธรรมศาสนาและชาติพันธุ์ : วิเคราะห์สังคมไทยแนวมานุษยวิทยา.
กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2542) ความหลากหลายทางวัฒนธรรม : กระบวนทัศน์และบทบาทในประชาสังคม.
กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อู่จี้เยี่ยะ 吴继岳. (2553) 60 ปีโพ้นทะเล. กรุงเทพมหานคร : โปสต์บุ๊กส์.
- LanChanglong. (2555) การตั้งถิ่นฐานและการปรับเปลี่ยนทางวัฒนธรรม : กรณีศึกษาชาวไทย
เชื้อสายจีนฮกเกี้ยนในชุมชนบางน้ำผึ้งอำเภอพระประแดงจังหวัดสมุทรปราการ.
วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สาขาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง) สมุทรปราการ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- ShengpuXiong. (2555) คติความเชื่อที่เกี่ยวกับการค้าขายของคนไทยเชื้อสายจีนในตลาด
บ้านใหม่จังหวัดฉะเชิงเทรา. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สาขาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษา
ที่สอง) สมุทรปราการ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.